

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Alf Hegelstad
Hegelstad
4389 Vikeså

Middelthuns gate 29

Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Vår dato: **17 JAN 2007**
Vår ref.: NVE 200700984-2 ktv/emb
Arkiv: 312
Deres dato: 16.01.06
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eilif Brodtkorb
22 95 94 49

Org.nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
7694 05 08971

Avslag på søknad om konsesjon for bygging av Hegelstad kraftverk I og II i Bjerkreim kommune, Rogaland - vedtak

Konklusjon

Av hensyn til verneverdiene i utbyggingsområdet mener NVE at søknad om konsesjon for bygging av Hegelstad kraftverk I og II i Hegelstadelva i Bjerkreimsvassdraget må avslås uten ytterligere saksbehandling. Konsesjon kan ikke gis i strid med verneverdiene, jf. vannressursloven § 34 og 35, 1. ledd, post 5 og 8. På grunn av verneverdienes art er det lite sannsynlig at konflikten kan løses med endringer av tiltaket.

Bakgrunn

NVE har mottatt e-post 16.01.06 med utkast til søknad om tillatelse til å utnytte Hegelstadelva i Bjerkreimsvassdraget, Bjerkreim kommune, til kraftformål gjennom bygging av Hegelstadelva kraftverk I og II. I overensstemmelse med søkers konsulent ble det avklart at NVE kunne behandle søknaden slik den forelå ved innsendingstidspunktet. Det fremgår av søknaden at det ikke er aktuelt med andre utbyggingsløsninger enn omsøkt.

Hegelstadelva er en del av Bjerkreimsvassdraget (027.Z) som ble vernet i forbindelse med supplering av verneplan for vassdrag. Elva danner en sidegren som renner ut i Hofreistæåni og videre ut i Bjerkreimselva.

I Stortingsvedtaket i 2005 ble det åpnet for bygging av mikro- og minikraftverk på inntil 1 MW i vernede vassdrag. I Bjerkreimsvassdraget ble det gitt rom for bygging av kraftverk på inntil 3 MW. Det er satt som en klar forutsetning at utbyggingen ikke må komme i konflikt med verneverdiene.

Utbyggingsplaner i Hegelstadelva

Utbyggingsplanene innebærer etablering av to kraftstasjoner, en ved Hofreistæåni og en ved Hegelstad tjørna. Kraftstasjonene er planlagt med slukevne tilsvarende 1,5 ganger middelvannføringen. Det er foreslått å slippe en minstevannføring som tilsvarer noe over alminnelig lavvannføring. Årlig produksjon for de to verkene er hhv 7,8 og 3,1 GWh.

I tillegg planlegges det overføring av Øvre Lindevatnet til Holmavatnet. Øvre Lindevatnet, som har et nedslagfelt på 2 km², vil med de gjeldende planene bli overført fra Ørsdalsvassdraget og over til Hofreistæåni. Alt driftsvann vil dermed renne ut i Hofreistæåni hvor den nederste kraftstasjonen er lokalisert.

Utbyggingsplanene innebærer at utløpet av Øvre Lindevatnet stenges med en damkonstruksjon. Det vil bli lagt opp til at vannstanden reguleres inntil 2 meter over dagens utløpsnivå. Fra Øvre Lindevatnet vil det bli etablert en 140 m lang grøft/overføringstunnel til nabovassdraget i vest. Fra vannskillet legges det opp til å la vannet danne sitt eget løp ned mot Holmavatnet. Overføringen av Øvre Lindevatnet vil føre til vesentlig økt vannføringen i dette vassdraget.

Avløpet fra Holmavatnet vil bli ført i nedgravd rør til kraftstasjon ved Hegelstadjørna (Øvre Verk). Lengden på rørgaten vil være ca 1 050 meter. Ved utløpet av Holmavatnet vil det bli etablert en liten terskel. Det er lagt opp til at høyeste vannstand i vannet vil bli knapt 0,5 meter høyere enn i dag.

Videre vil avløpet Hegelstadjørna bli ført i nedgravd rør til kraftstasjonen ved Hofreistæåni (Nedre Verk). Lengden på denne rørgaten vil være 1 500 m. Det legges opp til å benytte 4 meters reguleringshøyde ved å anlegge en dam ved utløpet av vannet. Inntaket for nedre kraftverk vil bli lagt like ved dammen.

Som en del av utbyggingsplanene vil det bli bygget atkomstveier til inntaks- og kraftstasjonsområder ved Holmavatnet, Hegelstadjørna og ved Hofreistæåni. Det vil også bli ført en 150 lang kabel over Hofreistæåni, koplet til eksisterende nett på motsatt side av elva.

NVEs anmerkninger

I St.prp. nr. 75 (2003-2004), Supplering av Verneplan for vassdrag, ble det foreslått å åpne for konsesjonsbehandling av kraftverk med installasjon inntil 1 MW i vassdrag som er vernet i Verneplan for vassdrag. For Bjerkreimsvassdraget spesielt ble denne grensen satt til 3 MW. Dette ble vedtatt av Stortinget den 18.02.2005, jf. vedtak nr. 240. En helt klar forutsetning for å gi konsesjon vil likevel være at verneverdiene ikke blir svekket, jfr. § 35 punkt 8 i vannressursloven.

På bakgrunn av Stortingets vedtak og ovennevnte forarbeider mener NVE at nye kraftverk i vernede vassdrag som hovedregel ikke skal bygges der en utbygging vil svekke verneverdiene. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, der det legges vesentlig vekt på verneverdiene. For vernede vassdrag er vektlegging av endringer i vannføringsregimet og naturinngrep viktige momenter i grunnlaget for å vurdere virkningene som et tiltak vil ha på verneverdiene.

NVE vil bemerke at de omsøkte kraftverkene planlegges med en installert effekt på hhv. 1,5 og 0,7 MW. Formelt ligger prosjektet således innenfor grensen for det som kan konsesjonssøkes i Bjerkreimsvassdraget.

NVE kan i medhold av vannressursloven § 24, 2. ledd, bokstav c) unnlate å sende en søknad på høring dersom det er klart at søknaden vil bli avslått.

NVEs vurderinger

NVEs konkrete vurderinger bygger på informasjon gitt i søknaden, fagrapporten for biologisk mangfold og andre tilgjengelige kilder. NVE mener at denne informasjonen er tilstrekkelig til å gjøre vedtak i saken.

Øvre og nedre Hegelstad kraftverk planlegges bygd i Hegelstadelva, som er en del av Bjerkreimsvassdraget som er varig vernet mot kraftutbygging. Det overordnede målet med

vassdragsvernet er å ta vare på et utsnitt av norsk vassdragsnatur. De vernede vassdragene skal nyttes til rekreasjon og friluftsliv, forskning og undervisning, og en del vil ha status som referansevassdrag.

Generelt har Bjerkreimsvassdraget meget store verneverdier knyttet til biologisk og geologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø. Videre er helheten i vassdraget, i tillegg til de store verneverdiene, vektlagt. Vassdraget er ikke uberørt av kraftutbygging, men en relativt stor andel av nedbørfeltet ligger mer enn 1 km fra inngrep, (St.prp. 75 (2003-2004)).

Hegelstadelva tilhører en av flere sidegreiner som drenerer til Bjerkreimselva fra øst. Området domineres av høyfjell med dypt innskårete fjordsjøer. Det geologiske mangfoldet viser stor diversitet i forhold til både historisk utvikling og lokale landskapselement. Vegetasjonen i nord-øst er dominert av fukthei og relativt fattig småbregnebjørkeskog. Utbyggingsområdet ligger i vestre kant av Bjerkreimsheiene, som er et stort og sammenhengende fjellområde som strekker seg østover.

Etter NVEs vurdering vil den planlagte utbyggingen påvirke den naturlige vannføring og vannstand i de berørte deler av vassdraget i så stor grad at det vil være i strid med verneformålet. Overføring av Øvre Lindevatn med stenging av naturlig utløp og en heving på inntil 2 meter, og planlagt regulering av Hegelstادتjønna på 4 meter vil etter NVEs vurdering innebære store inngrep. Etter utbygging vil vannføringen under normale forhold på berørte elvestrekninger bli sterkt redusert. Planlagt minstevannføring tilsvarer ca. den alminnelige lavvannføringen. Hegelstادتjønna vil i perioder fremstå med tydelig reguleringssone. I Ot.prp. nr 39 (1998-1999) fremgår det av merknadene til § 35 at det normalt ikke tillates nye damanlegg i et vernet vassdrag. Det omsøkt prosjekt er etter NVEs syn således i strid med dette.

I rapporten om biologisk mangfold som følger søknaden fremgår det at prosjektet stort sett vil berøre vanlige/ordinære forekomster av biologisk mangfold. Det er imidlertid konkludert med at overføringen av Holmavatn og Hegelstادتjønna vil kunne føre til negative konsekvenser for regionalt sjeldne plantearter.

I St.prp. 75 s. 48 fremheves også at flere rødlistede fuglearter, og da særlig rovfugl overvintrer/hekker i feltet. I følge søknaden og den vedlagte rapporten om biologisk mangfold er fuglefaunaen langs Hegelstadelva og tilhørende områder preget av arter som er vanlig forekommende i denne delen av landet. Fossekall hekker i Hegelstadelva og muligens i bekken fra Holmavatn. Med kun alminnelig lavvannføring i vannstrengen vil Hegelstadelva trolig utgå som hekkelokalitet for fossekall. Vandrefalk (klassifisert som nær truet i rødlista) ble observert ved Hegelstادتjønna. Det kan i følge opplysninger i rapporten ikke utelukkes at arten hekker her.

Bjerkreimsvassdraget er stedvis betydelig påvirket av menneskelig aktivitet, eksempelvis jordbruksaktivitet, bruer og også kraftverk (Vikeså). Tekniske inngrep som jordbruksveier m.v. finnes også i Hegelstadelvas nedbørfelt, men selve vannstrengen er i hovedsak intakt. Etter NVEs oppfatning vil nye inngrep av det omfang som planlegges i Hegelstadelva bidra til ytterligere press på verneverdiene. Det vises i den sammenheng til Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag gitt ved kongelig resolusjon av 10. november 1994, jf. plan- og bygningsloven av 14. juni 1985 § 17-1, første ledd. I følge retningslinjene (T-1078) så bør inngrep som enkeltvis eller i sum medfører endringer av en viss betydning i selve vannstrengen unngås i vassdrag med (eksisterende) moderate inngrep i selve vannstrengen, og hvor nærområdene består av utmark, skogbruksområder og jordbruksområder med spredt bebyggelse. I vassdragsbelter som er lite berørt av moderne menneskelig aktivitet, og som derfor har stor opplevelsesverdi og vitenskapelig verdi, bør alle former for omdisponering av arealer i vassdragsbeltet unngås, og vannkvalitet og naturlig vannføring må søkes opprettholdt.

I St.prp. nr 32, (2006-2007), om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, er Bjerkreimsvassdraget inkludert. Det innebærer at laks skal sikres en særlig beskyttelse. I nasjonale laksevassdrag vil det være en særlig høy terskel for å tillate nye tiltak og aktiviteter som kan skade villaksen. Videre heter det at vassdragsreguleringer som medfører endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning kan ikke gjennomføres uten etter nøye vurdering. Av søknaden fremgår det at laks og sjøørret bruker Hofreistæåni som gyte- og oppvekstområde. Hvorvidt fisken også benytter Hegelstadelva fremkommer imidlertid ikke. Hofreistæåni har betydning for lakseproduksjonen i vassdraget. Avløpet fra det planlagte kraftverket vil komme ut i vassdraget rett nedstrøms utløpet av Hegelstadelva. Den foreslåtte minstevannføringen vil trolig ha liten verdi ved utfall av kraftverket og i slike situasjoner er faren for raske vannstandsendringer rett nedstrøms stasjonen tilstede. En slik situasjon vil være uakseptabel i et nasjonalt laksevassdrag.

I søknaden/miljørapporten er det også diskutert mulige avbøtende tiltak. Det er pekt på at tiltaket i hovedsak vil ha liten negativ konsekvens for biologisk mangfold og verneverdiene. Dersom visse avbøtende tiltak gjennomføres, kan skadevirkningene reduseres, men biologisk mangfold og verneverdiene vil fortsatt bli negativt berørt.

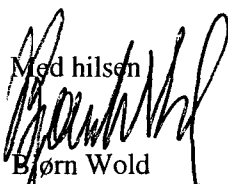
Konklusjon

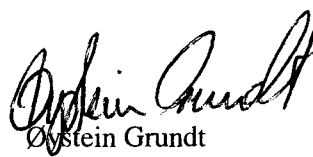
Hovedinnvendingen mot prosjektet er at vassdraget vil fremstå som gjennomregulert dersom tiltaket gjennomføres. Store deler av året vil vassdraget fremstå som tilnærmet "tørt". Ved siden av de visuelle virkningene av dette, vil dette på sikt føre til en gjengroing av vassdraget og det biologiske mangfoldet som er avhengig av dagens vannføring vil forsvinne. I dette tilfellet er det pekt på regionalt sjeldne arter, men vel så viktig er endringer i hele vegetasjonssamfunnene. Selv om det er flere små kraftverk i Bjerkreimsvassdraget, er inngrepene moderate i forhold til vassdragets størrelse. Det omsøkte inngrepet er svært omfattende i forhold til mange av de eksisterende inngrepene. Det kommer videre i et område med få, til dels ingen inngrep, i vassdraget fra før.

Konsesjon kan ikke gis i strid med verneverdiene, jf. vannressursloven § 34 og 35, 1. ledd, post 5 og 8. På grunn av verneverdienes art er det lite sannsynlig at konflikten kan løses med endringer av tiltaket. Av hensyn til verneverdiene i utbyggingsområdet mener NVE derfor at søknad om konsesjon for bygging av Øvre og Nedre Hegelstad kraftverk i elva Hegelstadelva må avslås uten ytterligere saksbehandling.

Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunkt underretningen er kommet frem til partene, jf. forvaltningslovens kap. VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet, og sendes gjennom NVE.

Med hilsen

Bjørn Wold
andelingsdirektør

Øystein Grundt
seksjonssjef

Kopi: Ryfylke Energi v /Torbjørn Espedal, Bergkrossen, 4110 Forsand
Bjerkreim kommune, Postboks 17, 4389 Vikeså
Fylkesmannen i Rogaland, Postboks 59, sentrum, 4001 Stavanger